

Socialdepartementet
Enheten för folkhälsa och sjukvård
103 33 Stockholm

**SOU 2015:76 Ett tandvårdsstöd för alla – fler och starkare patienter
samt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets delredovisning
Uppdrag att säkerställa tillgång till prisjämförelsetjänst för tandvård**
S2015/05570/FS

Sammanfattning

Utredningen föreslår att Försäkringskassan ges ett utökat uppdrag att ge information och rådgivning om det statliga tandvårdsstödet för att öka kännedomen om stödet och att det skrivs in i myndighetens instruktion. Utredningen konstaterar att informationsansvaret när det gäller tandvårdsstödet idag är fragmenterat, begränsat och spritt på tre olika myndigheter.

Utredningen föreslår vidare att det ska vara obligatoriskt för alla vårdgivare att ansluta sig till en nationell prisjämförelsetjänst och att jämförelser ska ske på faktiskt debiterade priser inrapporterade till Försäkringskassan. I *Konkurrensen i Sverige, 2013* har Konkurrensverket föreslagit att alla vårdgivare ska tillhandahålla sina prislister på 1177.se. Detta mot bakgrund av den mycket låga anslutningsgraden av privata vårdgivare till prisjämförelsetjänsten och att det är svårt för den enskilde att göra relevanta kvalitativa prisjämförelser för mer komplicerade behandlingar och åtgärder. Konsumenten har idag en svag ställning på tandvårdsmarknaden och informationsunderläget gentemot vårdgivaren är betydande.

Generellt kan det finnas risker med prisjämförelsetjänster då aktörer lättare kan utbyta prisinformation och ingå i otillåtet prissamarbete. Men det har visat sig att prisjämförelsetjänster spelar en viktig roll på konsumentmarknader och deras positiva och prissänkande effekter finns belagda i många empiriska studier (se till exempel Baye *et al* 2004; Rezabakhsh *et al*, 2005). Det finns också studier som visar att konsumenter blir mer känsliga för pris- och kvalitetsindikatorer när dessa blir mer synliga.¹ Konkurrensverket menar att på just tandvårdsmarknaden där patienterna har en svag ställning och ett informationsunderläge gentemot vårdgivaren så finns ett särskilt stort behov av en prisjämförelsetjänst för att stärka patientens ställning.

¹ Konkurrensverket, *Konkurrensen i Sverige, 2013*

Fler och starkare tandvårdspatienter

Den prisjämförelsetjänst som idag finns på 1177.se har en låg anslutningsgrad av privata vårdgivare, trots ambitionsförklaringar mellan Socialdepartementet, SKL och Privattandläkarna under åren 2012 och 2013. Tjänsten har få besökare och för många privata mottagningar saknas prislistor. Adekvata jämförelser mellan mottagningar blir därför svåra att genomföra. Konkurrensverket *tillstyrker* därför förslaget att de vårdgivare som ansluter sig till Försäkringskassans elektroniska system för tandvårdsstöd också måste ansluta sig till den nationella prisjämförelsetjänsten, 1177.se. Där ska vårdgivarnas faktiska priser som tas ut av patienterna speglas på åtgärdsnivå.

Det är som utredningen föreslår viktigt att referenspriset för varje åtgärd anges så att konsumenten själv har en möjlighet att bedöma om vårdgivarens pris för den aktuella åtgärden är högt eller lågt. Konkurrensverket menar att referenspriset ska tjäna som jämförelsepris för konsumenterna och bör kommuniceras mycket tydligare. Det bör även kommuniceras tydligare att inte alla tandvårdsåtgärder är ersättningsberättigade inom högkostnadsskyddet och att den enskilde då får stå för hela kostnaden själv. Motsvarande gäller också i de fall vårdgivarens pris ligger över referenspriset för den föreslagna åtgärden. För den enskilde är inte tandvårdsstödet utformning enkelt överblickbart. Att ansvaret idag vilar helt på vårdgivaren att informera patienten om tandvårdsstödet olika delar är inte en optimal lösning för att stärka patientens ställning i tandvården, då patienten har ett betydande informationsunderläge gentemot vårdgivaren.

Referensprissystemets konstruktion har i praktiken inneburit att de flesta vårdgivares priser ligger på referenspriset eller över och någon nämnvärd priskonkurrens mellan vårdgivarna finns inte. Referensprissystemet styr i hög grad vårdgivarnas prissättning, trots att det råder fri prissättning på tandvårdsmarknaden. Enligt TLV är korrelationen mellan referenspris och vårdgivarpris mycket stark². Referenspriset fungerar således främst som ett golv, inte ett tak när det gäller vårdgivarnas prissättning. Få vårdgivare har i dagsläget priser som ligger under referenspriset. Enligt nulägesbeskrivningen av det statliga tandvårdsstödet debiterades år 2013 tre fjärdedelar av alla patienter ett vårdgivarpris motsvarande referenspris eller över referenspriset.

För att stärka priskonkurrensen på tandvårdsmarknaden och få fler vårdgivare att lägga sig under referenspriserna räcker det inte med en obligatorisk anslutning av vårdgivarna till prisjämförelsetjänsten. Tjänsten måste också bli betydligt mera känd och använd av konsumenterna än vad den är idag. Tjänsten behöver också utvecklas så att den blir mera överskådlig och användarvänlig. Det är också nödvändigt att tjänsten som utredningen föreslår förstärks med uppgifter om patientbedömd kvalitet bland vårdgivarna.

² TLV, nulägesbeskrivning av det statliga tandvårdsstödet, 2014

I sammanhanget är det också värt att påpeka att inte alla har någon reell möjlighet att jämföra mottagningar, exempelvis de bosatta i glesbygd pga. att avståndet till mottagningen blir för stort. Konkurrensverket menar att prisjämförelsetjänsten som ett verktyg för att öka priskonkurrensen på tandvårdsmarknaden kommer att fungera främst i tätorter och större orter där det finns ett antal tandvårdsmottagningar nära för den enskilde att jämföra mellan.

Det behövs ett bättre konsumentskydd för vuxna tandvårdspatienter

Konkurrensverket *tillstyrker* utredningens förslag att konsumentskyddet behöver stärkas inom vuxentandvården och att därför en särskild utredning tillsätts. Utredningens uppdrag bör utformas brett och lämpligen även innefatta frågor om tillämpligheten av konsumenttjänstlagen och möjligheten att pröva tvister i Allmänna Reklamationsnämnden. Som utredningen konstaterar saknar en del patienter i dagsläget någon att vända sig till med sina frågor, klagomål och reklamationer.

Ett mer träffsäkert tandvårdsstöd

Konkurrensverket delar utredningens bedömning att nuvarande regler för beräkning av högkostnadsskyddet bör behållas. Konkurrensverket menar att det är fortsatt viktigt att en hög andel egenavgift för tandvård behålls för att undvika överkonsumtion.

Konkurrensverket delar utredningens bedömning att abonnemangstandvård av principiella skäl *inte* kan tillgodoräknas vid beräkning av karensbelopp inom ramen för högkostnadsskyddet. Premien för abonnemangstandvård bygger på en riskpremie utifrån individens förväntade framtida tandvårdskonsumtion, inte en föreslagen tandvårdsåtgärd utifrån ett i dagsläget konstaterat behandlingsbehov. Som utredningen summariskt konstaterar kan konkurrenssnedvridande effekter till nackdel för mindre privata vårdgivare inte heller uteslutas om premien för abonnemangstandvård skulle kunna tillgodoräknas inom ramen för högkostnadsskyddet.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit sakkunnige ekonomen Leif Nordqvist.

Dan Sjöblom

Leif Nordqvist